

Orde van Medisch Specialisten

Vergoeding van opleidingsactiviteiten

*Een gezamenlijk standpunt van alle
wetenschappelijke verenigingen*

In de notitie “Vergoeding van opleidingsactiviteiten” is het gezamenlijke standpunt van alle wetenschappelijke verenigingen over dit onderwerp opgenomen.

Met dit standpunt beogen de wetenschappelijke verenigingen duidelijkheid en transparantie over de besteding van de subsidiegelden specifiek voor opleidingsactiviteiten van aios en opleiders. Dit zal de kwaliteit van de opleidingen ten goede komen.

Transparantie over besteding van de subsidiegelden uit het Opleidingsfonds door de opleidingsinrichtingen is essentieel. Tot op heden is onvoldoende inzichtelijk waaraan in de opleidingsinrichtingen de aanzienlijke subsidiebedragen besteed worden. Daarmee is en blijft onduidelijk of de subsidiebedragen te hoog of te laag zijn.

Opleiders en leden van opleidingsteams besteden met de modernisering van de opleidingen meer en meer tijd aan de opleidingen. Zij kunnen dit alleen op een professionele wijze doen als zij hiervoor, al dan niet financieel, gecompenseerd worden.

Verplichte opleidingsactiviteiten van aios dienen altijd 100% vergoed te worden door alle opleidingsinstellingen. Voor aios betekent dit duidelijkheid, voor opleiders dat zij op een verantwoorde manier dienen om te gaan met het bepalen van de verplichte opleidingsactiviteiten van aios.

Dr. P. Joep Dörr, voorzitter Raad Opleiding OMS.

Transparantie over de besteding van **opleidingsgelden** uit het **Opleidingsfonds** is essentieel.

Om de **opleiding** professioneel **vorm te geven**, dienen **opleiders gecompenseerd** te worden door de **opleidingsinrichtingen**.

Verplichte opleidingsactiviteiten dienen altijd **100% vergoed** te worden door **opleidingsinrichtingen** aan aios.

VERGOEDING VAN OPLEIDINGSACTIVITEITEN

Een gezamenlijk standpunt van alle wetenschappelijke verenigingen

In 2006 is het Opleidingsfonds ingesteld. De huidige subsidiebedragen per opleidingsplaats uit het Opleidingsfonds zijn een onderhandelingsresultaat en berusten op een globale schatting van de kosten van de opleiding van artsen in opleiding tot specialist (aios). Deze kosten zijn enige jaren geleden berekend mede op basis van een kostprijsonderzoek van Prismant¹. Bij de subsidiebedragen wordt alleen onderscheid gemaakt naar het aantal opleidingsplaatsen per instelling: er zijn drie verschillende categorieën voor de algemene ziekenhuizen. Hoe meer aios in een instelling werken, des te lager is de hoogte van het bedrag. De Universitair Medische Centra (UMC's) krijgen een apart bedrag. In het totale subsidiebedrag uit het Opleidingsfonds is slechts één kostenpost gespecificeerd, namelijk de directe loonkosten van aios. Alle andere kosten zoals de kosten van opleidingsactiviteiten zijn niet geoormerkt binnen het subsidiebedrag. Bij de oorspronkelijke raming is wel rekening gehouden met deze zogenaamde directe opleidingskosten van aios, maar er is geen specifiek bedrag voor geoormerkt. Dit veroorzaakt mede dat de discussie over de vergoeding van deze kosten zo moeizaam verloopt. Aan de ene kant zijn er bij de aios verwachtingen over vergoedingen van opleidingsactiviteiten en aan de andere kant wordt gesuggereerd dat er zo veel kosten met opleiden gemoeid zijn dat de bedragen uit het Opleidingsfonds niet toereikend zijn.

Voor de beroepsgroep staat voorop dat er met de subsidiebedragen uit het Opleidingsfonds voor de opleidingsinstellingen voldoende financiële ruimte hoort te zijn om verplichte opleidingsactiviteiten te vergoeden. Daarnaast is voor opleiders niet inzichtelijk welke bedragen in de opleidingsinrichtingen aan de opleiding ten goede komen. Voor de beroepsgroep is dan ook transparantie over de besteding van de subsidiegelden, die opleidingsinrichtingen vanuit het Opleidingsfonds ter beschikking krijgen, essentieel.

1. Uit: "Opleidingskosten gefinancierd". Onderzoek door Prismant in opdracht van STZ, 2004.

Een extra argument voor transparantie is dat het geld voor de opleiding tot medisch specialist onderdeel uit maakt van de Rijksbegroting en daarmee de opleiding dus betaald wordt uit publieke middelen. Alle veldpartijen dienen hier prudent mee om te gaan.

► *Transparantie over de besteding van subsidiegelden, die opleidingsinrichtingen vanuit het Opleidingsfonds ter beschikking krijgen, is essentieel.* ◀

OPLEIDERS

Een belangrijke aanname bij het vaststellen van de hoogte van het subsidiebedrag van het Opleidingsfonds destijds was dat het productieverlies van de medisch specialist als gevolg van begeleiding van de aios gelijk zou zijn aan de productieopbrengst van de aios. De aios zou dus “productieneutraal” zijn. Zo zal de aios in de eerste jaren van de opleiding relatief meer tijd van de opleiders vergen dan aan het einde van de opleiding, omdat de aios in de loop van de opleiding steeds meer zelfstandig werkzaam is. Gemiddeld over de gehele opleiding zou de tijd die de opleiders besteden aan het opleiden van aios gecompenseerd worden door de extra productie van de aios.

► *Er is een verschuiving van de aios die alleen op de werkvloer het vak leert naar de aios die scholingsuren volgens een verplicht curriculum volgt.* ◀

De afgelopen jaren is de opleiding van aios wezenlijk veranderd. Er heeft een verschuiving plaatsgevonden van de aios die vooral productiewerk doet en alleen op de werkvloer het vak leert naar de aios die scholingsuren volgens een verplicht curriculum volgt met een geringere bijdrage van de aios aan de productie tot gevolg. Deze tendens zal zich met de modernisering van de

medische vervolopleidingen doorzetten.

De modernisering van de opleidingen brengt ook voor de opleiders met zich mee, dat zij minder tijd hebben voor patiënt gebonden activiteiten. Professionalisering van de opleiding betekent niet alleen het volgen van cursussen door opleiders, maar ook meer tijd en aandacht voor voortgangs- en beoordelingsgesprekken, toetsinstrumenten zoals korte praktijkbeoordelingen (KPB's) en de ontwikkeling van een interne kwaliteitscyclus. Om als opleiders voldoende tijd te creëren om de opleiding op een professionele wijze vorm te geven, dienen zij hiervoor door de opleidingsinrichtingen gecompenseerd te worden, al dan niet financieel.

► *De inspanningen die opleiders leveren, zullen door de modernisering van de opleidingen de komende jaren aanzienlijk toenemen.*

Om de opleiding op een professionele wijze vorm te geven en uit te voeren, dienen opleiders door de opleidingsinrichtingen gecompenseerd te worden. ◀

Ondanks diverse onderzoeken, is het tot op heden nog niet gelukt om objectieve uitspraken te doen over de kostprijs van de opleiding. Begin 2011 is hiertoe in opdracht van de Samenwerkende Topklinische Ziekenhuizen (STZ) een poging gedaan². Dit onderzoek leverde op, dat de kosten per specialisme en per opleidingsinrichting aanzienlijk verschillen. In sommige gevallen lijkt het bedrag uit het Opleidingsfonds toereikend, in andere gevallen niet. Voor opleiders is het van belang dat het subsidiebedrag zoveel mogelijk in verhouding staat met de werkelijke kosten. Het is dus voorstelbaar om

2. Uit: "Kostprijsonderzoek naar de opleiding tot medisch specialist. Heelkunde, gynaecologie en verloskunde, interne geneeskunde en neurologie bij vier STZ-ziekenhuizen". Onderzoek door Berenschot in opdracht van STZ. Januari 2011.

conform eventuele verschillen in de kostprijs vergelijkbare verschillen in het subsidiebedrag aan te brengen tussen specialismen. Dit laatste om te voorkomen dat opleidingsinrichtingen bepaalde (duurdere) opleidingen zouden gaan weren uit het ziekenhuis.

AIOS

Sinds de oprichting van het Opleidingsfonds zijn ook de verplichte onderwijsactiviteiten van een aios ingrijpend veranderd, zowel in aantal als in intensiteit. In het kader van de modernisering wordt van aios verlangd dat ze cursussen volgen om kennis, vaardigheden en een professionele attitude te verwerven. Het onderwijs dat hiervoor nodig is, wordt steeds professioneler waarbij vaak sprake is van (internationale) accreditatie. Ook vanuit de samenleving worden steeds meer eisen gesteld aan zowel specialisten als aios. Zo wordt het tegenwoordig (terecht) niet meer geaccepteerd dat een beginnende aios zonder extra scholing op de SEH werkzaamheden start.

Een gevolg van deze ontwikkelingen is dat de totale directe opleidingskosten van de aios substantieel zijn toegenomen. Daarom wordt het des te belangrijker dat vergoeding van deze kosten eenduidig geregeld wordt.

► *Door de modernisering van de opleiding zijn de totale directe opleidingskosten van aios toegenomen.* ◀

Voor wetenschappelijke verenigingen staat buiten kijf dat verplichte onderwijsactiviteiten een integraal onderdeel uit maken van de opleiding en dus vergoed dienen te worden door de opleidingsinrichtingen. Het is de verantwoordelijkheid van de opleiders om prudent om te gaan met het verplichtstellen van de opleidingsactiviteiten en ervoor te zorgen dat deze kosten en de kosten van cursussen proportioneel zijn ten opzichte van de

totale opleidingskosten. Opleiders dienen zich altijd af te blijven vragen of een opleidingsactiviteit voldoende toevoegt aan de totale opleiding om de daarmee samenhangende kosten te rechtvaardigen.

► *Het is de verantwoordelijkheid van opleiders om prudent om te gaan met het verplichtstellen van opleidingsactiviteiten.*

Opleidingsactiviteiten dienen voldoende toe te voegen aan de totale kwaliteit van de opleiding. ◀

.....

Met deze standpunten willen de wetenschappelijke verenigingen gezamenlijk laten zien dat zij bovenstaande verantwoordelijkheid niet uit de weg gaan. Hiermee is een eerste stap tot transparantie van de besteding van geld uit het Opleidingsfonds gezet. ◀

“Het is de verantwoordelijkheid van opleiders om prudent om te gaan met het verplichtstellen van opleidingsactiviteiten.”

STANDPUNT WETENSCHAPPELIJKE VERENIGINGEN OVER VERPLICHTE OPLEIDINGSACTIVITEITEN:

1. *De opleiders zijn primair verantwoordelijk voor de inhoud en de kwaliteit van de opleiding en zijn daarmee degenen die verplichte opleidingsactiviteiten vaststellen in de opleidingsplannen.* De beroepsgroep heeft de vorm en inhoud van de opleiding bepaald en deze in eerste instantie vastgelegd in het landelijke opleidingsplan. Landelijke opleidingsplannen zijn wettelijk vastgelegd in de specifieke besluiten. Daarna zijn de vorm en inhoud regionaal en lokaal opgenomen in de regionale c.q. lokale opleidingsplannen. Vanuit hun positie kunnen opleiders dus bepalen welke opleidingsactiviteiten noodzakelijk zijn voor de opleiding.
2. *Opleidingsactiviteiten zoals cursussen maken een integraal onderdeel uit van de opleiding.* Deze cursussen staan naar vorm en aantal beschreven in de opleidingsplannen.
3. *De door de wetenschappelijke verenigingen opgestelde landelijke opleidingsplannen zijn leidend.* De wetenschappelijke verenigingen van de erkende medische specialismen dienen primair te bepalen welke opleidingsactiviteiten verplicht zijn. In het geval dat het landelijke opleidingsplan niet specifiek genoeg is, maar verwijst naar de door de wetenschappelijke vereniging geaccepteerde regionale opleidingsplannen, dient het regionale opleidingsplan leidend te zijn.
4. *Een wetenschappelijke vereniging dient te streven naar uniformering van verplichte onderwijsactiviteiten binnen het specialisme.* Door zoveel mogelijk op landelijk c.q. regionaal niveau vast te stellen, wordt scheefgroei tussen opleidingsinrichtingen binnen hetzelfde specialisme voorkomen en treedt meer transparantie op. Daarbij is het voor de discussie over vergoedingen van belang dat verplichte opleidingsactiviteiten zoveel mogelijk in het landelijke opleidingsplan worden opgenomen.
5. *Bij het vaststellen van verplichte opleidingsactiviteiten in het opleidingsplan wordt aangegeven in welke periode van de opleiding deze activiteiten plaatsvinden.* Zoals bij andere aspecten van het opleidingsplan dient een wetenschappelijke vereniging te definiëren welke opleidingsactiviteiten in welke fase van de opleiding gedaan moeten worden. Dit voorkomt dat

opleidingsactiviteiten om financiële redenen in de loop van de opleiding doorgeschoven worden.

6. *De opleider is verantwoordelijk voordat aios verplichte opleidingsactiviteiten kunnen volgen.* Een aios dient in staat gesteld te worden om alle verplichte activiteiten in het kader van de opleiding te kunnen volgen.
7. *Er dient meer uniformiteit te komen in de hoeveelheid verplichte opleidingsactiviteiten en de kostprijs hiervan tussen de verschillende specialismen.* Verschillen dienen te passen binnen het totale pakket en budget van de opleiding. Ook al is het evident dat er verschillen zijn tussen de opleidingseisen van verschillende specialismen, dan nog dient gekeken te worden naar overeenkomsten in activiteiten en kostprijs waardoor mogelijk meer uniformering ervan tussen (groepen van) specialismen bereikt kan worden.
8. *Wetenschappelijke verenigingen moeten inzichtelijk kunnen maken dat onderwijsactiviteiten die zij verplicht stellen, essentieel zijn voor de opleiding.* Op het opleiden van een aios tot een medisch specialist die goed toegerust is op de vragen van de maatschappij, moet in principe niet bezuinigd worden. De kwaliteit van de opleiding dient voorop te staan. Omgekeerd houdt dit ook in dat opleidingsactiviteiten alleen verplicht gesteld moeten worden als zij de kwaliteit van de opleiding aantoonbaar ten goede komen, met andere woorden wanneer de opleidingsactiviteiten in het landelijke opleidingsplan van belang zijn voor de noodzakelijke competentie ontwikkeling.
9. *Wetenschappelijke verenigingen zijn kostenbewust bij het vaststellen van verplichte opleidingsactiviteiten.* Bij het opstellen van het opleidingsplan is het van belang dat men zich de kostenconsequenties van de opleidingsverplichtingen realiseert. Opleidingsactiviteiten dienen proportioneel in verhouding te staan ten opzichte van het totale subsidiebedrag en het opleidingsbudget. Tegelijkertijd dient er een goede verhouding te zijn tussen kwaliteit en prijs. Relatief dure cursussen moeten een duidelijk toegevoegde waarde hebben alvorens ze verplicht gesteld

worden en gekoppeld zijn aan de noodzakelijke competentie ontwikkeling in het opleidingsplan.

10. *Het is wenselijk als aios lid zijn van de wetenschappelijke vereniging.* Hoewel het lidmaatschap van een wetenschappelijke vereniging juridisch gezien niet verplicht gesteld kan worden, is het in alle opzichten na te streven dat aios lid zijn van hun wetenschappelijke vereniging. Idealiter is het tarief voor aios lager dan het reguliere tarief voor specialisten.

VERGOEDINGEN VAN OPLEIDINGSACTIVITEITEN AAN AIOS:

In een eerder stadium hebben de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ) en de Samenwerkende Topklinische Ziekenhuizen (STZ) zogenaamde “leidende principes ten aanzien van vergoedingen aan aios” beschreven. Aanleiding hiervoor was dat uit onderzoek bleek dat er flinke verschillen bestonden in het vergoedingsbeleid tussen opleidingsinrichtingen en tussen specialismen. Op basis van deze principes zou voor alle partijen duidelijkheid over de minimale vergoeding ontstaan. Daarbij is ook aangegeven dat het voor opleidingsinrichtingen altijd mogelijk is meer te vergoeden wanneer zij dat wenselijk achten. Door de beroepsgroep worden deze principes grotendeels onderschreven. Ze zijn dan ook als basis gebruikt bij het formuleren van eigen standpunten over de vergoeding van opleidingsactiviteiten.

Het zal zeker nog een paar jaar duren voordat de bovenbeschreven visie over verplichte opleidingsactiviteiten geïmplementeerd is in alle landelijke opleidingsplannen. Idealiter is het landelijke opleidingsplan grotendeels leidend bij de verplichte opleidingsactiviteiten en dus bij de vergoeding daarvan. Zolang echter in de landelijke opleidingsplannen nog niet voldoende is beschreven welke opleidingsactiviteiten verplicht gesteld zijn, zal dit in substantiële mate ook nog op regionaal en lokaal niveau moeten gebeuren. Voor vergoeding aan aios dient het lokale opleidingsplan dan uitgangspunt te zijn. ◀

STANDPUNT WETENSCHAPPELIJKE VERENIGINGEN OVER VERGOEDING VAN VERPLICHTE OPLEIDINGSACTIVITEITEN AAN AIOS:

1. *De kosten van alle verplichte opleidingsactiviteiten uit het lokale opleidingsplan dienen door de opleidingsinrichting vergoed te worden aan de aios.* Opleidingsactiviteiten kunnen verplicht gesteld worden op landelijk, regionaal en lokaal niveau. De verplichte opleidingsactiviteiten maken een integraal onderdeel uit van de opleiding en dienen betaald te worden uit het Opleidingsfonds. Het volgen van één internationaal congres tijdens de opleiding dat aan de eisen van de wetenschappelijke vereniging voldoet, hoort met nadruk bij de verplichte opleidingsactiviteiten.
2. *De vergoeding van niet-verplichte opleidingsactiviteiten wordt in overleg tussen opleider, opleidingsinrichting en aios bepaald.* Dit betekent dat in alle redelijkheid opleidingsactiviteiten die niet verplicht zijn, maar wel de persoonlijke ontwikkeling van de aios bevorderen, niet vanzelfsprekend uit het Opleidingsfonds betaald worden. In overleg tussen aios, opleider en opleidingsinrichting wordt bepaald op welke manier en door wie deze niet verplichte activiteiten gefinancierd worden. Het spreekt voor zich dat de aios ook in hun eigen opleiding investeren.
3. *Alle opleidingsinrichtingen dienen 100% van de kosten van de verplichte opleidingsactiviteiten te vergoeden.* Er moet geen verschil zijn in de hoogte van vergoeding van opleidingsactiviteiten tussen academische en algemene ziekenhuizen. De huidige situatie, waarbij UMC's slechts 70% vergoeden, creëert ongewenste ongelijkheden tussen aios onderling, maar ook voor een individuele aios die de opleiding deels in een academisch en deels in een geaffilieerd ziekenhuis volgt.
4. *De kosten van het op regionaal niveau vastgesteld disciplineoverstijgend onderwijs dienen volledig vergoed te worden.* Dit onderwijs is verplicht voor alle aios van het cluster/de regio.
5. *Opleidingsactiviteiten die nog niet in het opleidingsplan staan maar wel verplicht zijn gesteld, bijvoorbeeld door de opleidingsinrichting, dienen vergoed te worden.*

6. *Tijdschriften, boeken en apparatuur die verplicht zijn gesteld in het landelijke opleidingsplan dienen alleen vergoed te worden als deze niet beschikbaar zijn in de opleidingsinrichting.*
7. *Het lidmaatschap van de wetenschappelijke vereniging dient in elk geval vergoed te worden als lidmaatschap korting oplevert voor opleidingsactiviteiten.* Wetenschappelijke verenigingen kunnen aan aios, die lid zijn van de vereniging, opleidingsactiviteiten met korting aanbieden. De opleidingsinrichting, die de kosten van de opleidingsactiviteiten vergoedt, profiteert in dit geval van deze korting. Het is dan ook billijk dat in dat geval de aios het lidmaatschap niet zelf betaalt.
8. *Ook als wetenschappelijke verenigingen een bepaald aantal opleidingsdagen per jaar verplichten zonder te expliciteren welke cursussen het betreft, dienen de kosten hiervan vergoed te worden.*
9. *Reis- en verblijfkosten van verplichte opleidingsactiviteiten dienen vergoed te worden.* Binnen de opleidingsinrichtingen is de vergoeding in principe op basis van de CAO van de opleidingsinrichting. Dit geldt dus niet automatisch voor differentiatiestages wanneer deze in een andere instelling worden gevolgd. Immers, deze zijn weliswaar verplicht maar de invulling ervan is vrij en maakt onderdeel uit van de persoonlijke ontwikkeling. ◀

Deze notitie is opgesteld door de Commissie Visie Opleidingen van de Raad Opleiding. Alle wetenschappelijke verenigingen hebben deze notitie geaccordeerd. Een woord van dank gaat uit naar de leden van de Commissie Visie Opleiding voor hun inbreng en betrokkenheid:

Dr. P.J. (Joep) Dörr, voorzitter Raad Opleiding	
M.K. (Mariël) Casparie, arts, secretaris Raad Opleiding	
Dr. J.J. (Jan Jaap) van der Biezen	NVPC
L.A. (Laurien) Daniëls, arts	LVAG
Prof. dr. M.A.E. (Marco) Marcus	NVA
W.A. (Wouter) Moojen, arts	DJO
Dr. J.B.A. (Jan) van Mourik	NOV
Prof. dr. R.A.C. (Raymund) Roos	NVN
Prof. dr. J.P.J. (Jan) van Schaik	NVVR
J.H.M.M. (Hanneke) Verheijde	OMS
B. (Beatrijs) Wokke, arts	DJO
Dr. J.S. (Jaring) van der Zee	NVALT

Orde van Medisch Specialisten

Domus Medica • Mercatorlaan 1200 • 3528 BL Utrecht • Postbus 20057 • 3502 LB Utrecht
Telefoon (030) 28 23 650 • Infodesk (030) 28 23 666 • www.orde.nl